

จริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์*

The Ethics of citizen journalist on children News reporting via social media.

เทียนทิพย์ เดียวกี (Thianthip Diawkee)**

บุหงา ชัยสุวรรณ (Bu-nga Chaisuwan)***

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาของการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ 2) สร้างแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม และ 3) ศึกษาแนวความคิดเห็นจากแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) ซึ่งศึกษาจากเอกสาร และการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 16 คน แบ่งออกเป็นตัวแทนนักข่าวพลเมือง 4 คน ตัวแทนกลุ่มนักข่าววิชาชีพ จำนวน 4 คน ตัวแทนกลุ่มนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน จำนวน 4 คน และตัวแทนนักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน จำนวน 4 คน และการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey) แอดมินเพจนักข่าวพลเมือง จำนวน 30 คน โดยมีผลการวิจัย ดังนี้

1. ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านการละเมิดสิทธิเด็ก ปัญหาด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล และปัญหาด้านความเป็นกลาง โดยสาเหตุของปัญหาดังกล่าว แบ่งเป็น 8 สาเหตุ ได้แก่ สาเหตุที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องจริยธรรมจรรยาบรรณสื่อ สาเหตุที่เกิดจากการมีข้ออ้างให้กับตัวเอง สาเหตุที่เกิดจากการขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน สาเหตุที่เกิดจากการไม่มีกระบวนการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสาร สาเหตุที่เกิดจากอิทธิพลทางการตลาดเข้ามาครอบงำ สาเหตุที่เกิดจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ สาเหตุที่เกิดจากค่านิยมในสังคมและความต้องการของผู้รับสาร และสาเหตุที่เกิดจากข้อจำกัดด้านบุคลากรและเครื่องมือ

2. แนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านรูปภาพ ด้านเสียง และด้านการได้มาของข่าว

* บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย

This article aims for publishing academic knowledge.

** นักศึกษาปริญญาโท คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Graduate students, Graduate school of communications arts and management innovation, National Institute of Development Administration. , ploydiawkee@gmail.com

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์นิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Assistant Professor Dr., Graduate school of communications arts and management innovation, National Institute of Development Administration , bchaisuwan@hotmail.com

3. นักข่าวพลเมืองส่วนใหญ่ มีการยอมรับแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์และมีความคิดเห็นว่าแนวทางจริยธรรมดังกล่าวมีประโยชน์

จากการวิจัย ยังพบข้อเสนอแนะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยหน่วยงานภาครัฐ หรือสถาบันการศึกษา ควรให้ความรู้ เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยมีหลักสูตรให้นักข่าวพลเมืองได้รับการอบรม มีการทำความเข้าใจที่ตรงกัน ร่วมกันสร้างแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และมีใบประกาศหรือใบรับรองแก่นักข่าวพลเมือง ผ่านกระบวนการ MEL ที่ย่อมาจาก การตรวจสอบ (Monitor) , การให้ความรู้ (Educate) และการบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) รวมทั้งผู้บริโภคต้องช่วยกันตรวจสอบด้วย

คำสำคัญ: จริยธรรม นักข่าวพลเมือง ข่าวเด็ก สื่อสังคมออนไลน์

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the problems of children's news reported by citizen journalists in social media, 2) to create the ethical guidelines for presenting children's news to citizen journalists on social media properly and 3) to study the ethical concepts of children's news reported by citizen journalists in social media. This study was conducted as a mixed method research studied from reviewed document and In-depth Interview among 14 inspected samples in various groups of people, classified as 4 citizen journalists, 4 professional journalists, 4 mass communication academicians and 4 child and youth academicians, including the survey research from 30 citizen journalist Facebook page's administrators. The study result indicates that:

1. The problems of presenting children's news through social media of citizen journalists can be classified as 3 issues which are child infringement, inaccuracy and unreliable data, and neutrality. The causes of aforementioned issues can be classified as 8 categories which are 1) lack of understanding in media ethics, 2) claim unintentional as self-defense in order of infringement 3) lack of clear guidelines 4) lack of information screening process 5) influence of marketing dominance 6) carelessness of the reporters 7) social values and the demand of the news receivers and 8) shortage of experienced staff and equipment.

2. The ethics of children's news reported by citizen journalists properly on social media can be classified as 4 dimensions which are content, image, audio and news acquisition.

3. Most of citizen journalists have accepted the ethical guidelines in reporting children's news via online social media and have agreed the guidelines are beneficial.

The findings also suggested on how to prevent and solve the problems of children's news reported by the citizen journalists via online social media. The government agencies or educational institutions should educate in order to prevent and solve problems throughout the training programme that gives out a mutual understanding to establish a clear guideline and certify the trainees through the MEL process which stands for M (Monitor), E (Educate) and L (Law enforcement). Also, the news should be checked by the helps of the consumers.

Keywords: ethics, Citizen journalist, Children's News, Social media

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลในแง่ของการสื่อสารในปัจจุบัน และสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารทั้งในระดับบุคคล องค์กร รวมไปถึงสื่อมวลชน โดยก่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ในการเข้าถึงข้อมูล และการติดต่อสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพ ครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้นโดย Lev Manovich (2001) ได้ให้คำจำกัดความของสื่อใหม่ว่า หมายถึง การใช้คอมพิวเตอร์ในการผลิต และจัดแสดงเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น ข้อความที่เผยแพร่บนคอมพิวเตอร์ ซึ่งหมายถึง เว็บไซต์ หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ก็ถือเป็นสื่อใหม่ รูปภาพในแผ่นซีดีที่ต้องอาศัยคอมพิวเตอร์ในการเข้าถึงข้อมูลก็จัดเป็นสื่อใหม่เช่นกัน

สำหรับประเทศไทย ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้สำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2559 พบว่า กิจกรรมในการใช้อินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่ใช้โซเชียลเน็ตเวิร์ค (เช่น เฟซบุ๊ก, ทวิตเตอร์, กูเกิลพลัส, ไลน์, อินสตาแกรม) ส่วนอุปกรณ์ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตใช้โทรศัพท์มือถือแบบ Smart Phone ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตค่อนข้างสูง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559: 6) จากสถิติดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า คนไทยส่วนใหญ่มักใช้อินเทอร์เน็ตผ่านทาง Social Network ในรูปแบบของสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่า คนส่วนใหญ่มักรับ-ส่งข้อมูล ข่าวสารผ่านช่องทางนี้ และในขณะเดียวกัน พฤติกรรมการบริโภคสื่อก็เปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาของสื่อสังคม ทำให้ผู้บริโภคมีโอกาสเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับสื่อมาเป็นผู้ผลิตสื่อเองได้อย่างง่ายดายและสะดวกมากยิ่งขึ้น (ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์, 2560)

เมื่อมีการสลับบทบาทในการรับและส่ง ข้อมูลข่าวสาร ทำให้นักข่าวไม่ได้จำกัดเพียงแค่สื่อมวลชนหลักอีกต่อไป จึงทำให้เกิดปรากฏการณ์ของนักข่าวพลเมือง โดย Peat (2010) อธิบายว่า นักข่าวพลเมือง มักใช้อุปกรณ์ คือ โทรศัพท์มือถือ หรือ สมาร์ทโฟน โดยจะถ่ายภาพและเพิ่มคำอธิบาย หรือเขียนข้อความสั้นๆ โดยอัปโหลดผ่านอินเทอร์เน็ตสำหรับเพื่อน โลกออนไลน์ รวมไปถึงคนอื่นๆ ที่สามารถเข้าถึงได้เช่นกัน นอกจากนี้ Mark Glaser (2006) (อ้างถึงใน เครือข่ายพลเมืองเน็ต, 2553, น.11) อธิบายว่า นักข่าวพลเมือง คือ คนธรรมดาที่ไม่เคยผ่านการอบรมเพื่อเป็นสื่อมืออาชีพ สามารถใช้เครื่องมือของเทคโนโลยีสมัยใหม่และการกระจายตัวไปทั่วโลกของอินเทอร์เน็ต ในการสร้าง ต่อยอด หรือ ตรวจสอบสื่อด้วยตนเอง หรือด้วยการร่วมมือกับคนอื่น

ดังนั้น จึงสามารถอธิบายได้ว่า นักข่าวพลเมือง คือ ใครก็ตามที่ลงไปทำข่าวเอง ไม่มีสังกัดในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสื่อหลัก แต่มีตัวตนที่ชัดเจน สามารถติดตามการทำงานได้ รวมถึงสามารถบอกเล่าเรื่องราวรายงานเหตุการณ์ ในรูปแบบของ ข้อความ รูปภาพ และวิดีโอ และยังปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้า ทำให้สื่อใหม่ หรือ สื่อสังคมออนไลน์ ที่เป็นพื้นที่ที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างอิสระ ไม่มีการควบคุมหรือคัดกรองในการเผยแพร่ข้อมูล ทำให้ผู้ใช้งานสามารถ ผันตัวเองมา เป็นนักข่าวพลเมือง ในการรายงานข่าวหรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโดยไม่รู้ตัว ซึ่งเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นพื้นที่ที่สร้างอำนาจการสื่อสารให้กับมนุษย์ธรรมดาในขณะเดียวกันก็เป็นช่องทางให้คนธรรมดา ได้สร้างเนื้อหาข่าวสารด้วยตนเอง ไม่ขึ้นแต่สื่อหลักเพียงด้านเดียว และการทำสื่อด้วยตัวเอง ก็ไม่ได้นำมาซึ่งความเท่าทันเสมอไป ในฐานะผู้ผลิตสื่อ ในนาม นักข่าวพลเมือง ก็ต้องการความรู้เท่าทันในฐานะคนผลิตเช่นกัน (อาทิตย์ สุริยะวงศ์, 2554)

อย่างไรก็ตามนักข่าวพลเมือง เริ่มมีการแสดงบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์ หากมีการโพสต์รายงานข่าวหรือสถานการณ์ ก็มักจะมีการแชร์ต่อ หรือแสดงความคิดเห็นอยู่เสมอ สังเกตได้จาก ยอดไลค์และยอดแชร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวที่เกี่ยวกับเด็ก โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4 ระบุว่า เด็ก หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555) ดังนั้น ในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวกับเด็ก จึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและต้องพิจารณาที่ผลกระทบที่ตามมาทั้งต่อตัวเด็กเองและคนรอบข้าง หากเป็นข่าวด้านลบอาจก่อให้เกิดผลกระทบ หรือ ไม่สมควรที่จะเปิดเผยอย่างโจ่งแจ้งต่อสาธารณะ เพราะอาจมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และสร้างความสะเทือนใจต่อผู้พบเห็น รวมถึงอาจละเมิดสิทธิของผู้ที่ตกเป็นข่าว ซึ่งจริยธรรมวิชาชีพนั้น เกิดจากบุคคลในแต่ละอาชีพร่วมกันกำหนดขึ้นเฉพาะในกลุ่มวิชาชีพ เพื่อนำไปปฏิบัติและให้เป็นที่ยอมรับ (อัมพร ภาวศุทธิ์, 2560) หากมีจริยธรรมที่กำหนดเป็นต้นแบบเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของนักข่าวพลเมือง ในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อาจทำให้การนำเสนอข่าวมีความสมบูรณ์ เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ จริยธรรมของนักข่าวพลเมือง ยังไม่มีการระบุและประกาศเป็นที่รับรู้อย่างชัดเจน ถึงแนวปฏิบัติในการนำเสนอข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเด็ก โดยการศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นศึกษาถึงจริยธรรมนักข่าวของสื่อกระแสหลัก เช่น หนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ โดยพบว่า สื่อมวลชนมีการละเมิดสิทธิเด็ก ในหลายกรณี ดังจะเห็นได้จาก ผลการศึกษาเรื่อง การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กผ่านสื่อมวลชน พบว่า ร้อยละ 36 ของข่าวซึ่งรวมถึงเนื้อหาและภาพข่าวในหนังสือพิมพ์ และร้อยละ 34 ของข่าวในโทรทัศน์ละเมิดสิทธิเด็ก (ธাত্রี ใต้ฟ้าพูล และ ประไพพิศ มุทิตาเจริญ , 2552 อ้างถึงใน มติชนออนไลน์ , 2552) ซึ่งยังไม่มีการวิจัยใดที่พูดถึงจริยธรรมของนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็ก รวมทั้งยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองทางสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากเป็นสื่อทางเลือกสื่อใหม่ ที่เพิ่งเข้ามามีบทบาทในกระบวนการสื่อสารและได้รับความนิยมในปัจจุบัน

จากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาในเรื่อง จริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยจะเห็นได้ว่า การนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์นั้น เป็นอีกบริบทที่มีความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ดังนั้นจึงมุ่งวิจัย เพื่อเพื่อศึกษาปัญหาของการนำเสนอข่าวเด็กในสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง เพื่อสร้างแนวทางจริยธรรมในการ

นำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม ตลอดจน เพื่อศึกษาแนวความคิดเห็นจากกรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาปัญหาของการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์
2. สร้างแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม
3. ศึกษาแนวความคิดเห็นจากแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาปัญหาของการนำเสนอข่าวเด็กในสื่อสังคมออนไลน์ที่ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ ทั้งในแง่บวกและแง่ลบของนักข่าวพลเมือง และศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมสื่อ ในการทำงานของสื่อมวลชนมักจะมีข้อจริยธรรมกำหนดไว้ให้ปฏิบัติตามอยู่แล้ว แต่ในแง่ของนักข่าวพลเมือง ยังไม่มีกรอบ หรือข้อกำหนดที่ชัดเจน ดังนั้น การศึกษาในเรื่องดังกล่าว จึงเป็นการหาคำตอบของปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การสร้างหลักจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองที่เหมาะสม

2. ขอบเขตด้านการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน เก็บรวบรวมข้อมูล 2 ขั้นตอน ได้แก่ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การศึกษาเอกสาร โดยแบ่งกลุ่มที่จะศึกษา แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ นักข่าวพลเมืองที่มีตัวตนในสื่อสังคมออนไลน์ , นักข่าววิชาชีพ, นักวิชาการด้านสื่อมวลชน และนักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน และการวิจัยเชิงสำรวจ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ แอดมินเพจนักข่าวพลเมือง จำนวน 30 เพจ

เครื่องมือการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง จริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 16 คน ได้แก่ ตัวแทนแอดมินเพจนักข่าวพลเมือง 4 คน ตัวแทนกลุ่มนักข่าววิชาชีพ จำนวน 4 คน ตัวแทนกลุ่มนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน จำนวน 4 คน และตัวแทนนักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน จำนวน 4 คน โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และนำข้อมูลจากการวิเคราะห์โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาเอกสาร นำไปสู่การวิจัยในขั้นตอนต่อไป

2. การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการสำรวจความคิดเห็นผ่านการตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในครั้งนี้ คือ แอดมินเพจนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักเหตุผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ แอดมินเพจนักข่าวพลเมือง จำนวน 30 เพจ ที่สอดคล้องตาม นิยามศัพท์ที่ได้รับไว้ ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ด้วยแบบสอบถาม นำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ข้อมูลสถิติ ได้แก่ จำนวน และค่าร้อยละ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลด้านการถูกรังเรียน FACEBOOK FANPAGE และ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ด้านแหล่งข้อมูล คือ มีผู้ให้ข้อมูลแบบหลากหลาย ได้แก่ แอดมินเพจนักข่าวพลเมือง นักข่าววิชาชีพ นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และนักวิชาการด้านเด็กและเยาวชน และด้านวิธีรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต่างกันเพื่อรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกควบคู่กับการศึกษาข้อมูลจากเอกสารประกอบ รวมไปถึงมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจ

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง จริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ปัญหาและสาเหตุในการนำเสนอข่าวเด็กในสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง

1. ปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง จำแนกได้เป็น 3 ปัญหา คือ ปัญหาด้านการละเมิดสิทธิเด็ก ปัญหาด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล และปัญหาด้านความเป็นกลาง

2. สาเหตุของปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคม แบ่งได้เป็น 8 สาเหตุ ได้แก่ 1) สาเหตุที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องจริยธรรมจรรยาบรรณสื่อ 2) สาเหตุที่เกิดจากการมีข้ออ้างให้ตัวเอง 3) สาเหตุที่เกิดจากการขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน 4) สาเหตุที่เกิดจากการไม่มีกระบวนการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสาร 5) สาเหตุที่เกิดจากอิทธิพลทางการตลาดเข้ามาครอบงำ 6) สาเหตุที่เกิดจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ 7) สาเหตุที่เกิดจากค่านิยมในสังคมและความต้องการของผู้รับสาร และ 8) สาเหตุที่เกิดจากข้อจำกัดด้านบุคลากรและเครื่องมือ

แนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม

ผลการวิจัย โดยการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก สามารถจำแนก แนวทางจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม เป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านรูปภาพ ด้านเสียง และด้านการได้มาของข่าว ดังต่อไปนี้

(ร่างข้อเสนอ) แนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมือง

เรื่อง การนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์

เนื่องจาก การนำเสนอข้อมูลข่าวสารของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ผ่านมา มีลักษณะการนำเสนอ เนื้อหา รูปภาพ เสียง และการได้มาของข่าว มีการละเมิดสิทธิ และมีการนำเสนอที่ไม่เหมาะสม อันนำไปสู่ผลกระทบในวงกว้างและระยะยาว ต่อตัวเด็ก ครอบครัวและสังคม

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ ดำเนินไปอย่างสอดคล้องตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณที่เหมาะสม ดังต่อไปนี้

ด้านเนื้อหา

1. ในกรณีที่เป็นการข่าวด้านลบ นำเสนอ ชื่อ-สกุล ของเด็กเป็นนามสมมุติ หากเป็นข่าวด้านบวก สามารถเปิดเผยข้อมูลได้
2. นำเสนอที่อยู่ของเด็ก ให้กว้าง ไม่ลงรายละเอียด ที่สามารถรู้ได้ว่าเด็กเป็นใคร อาศัยอยู่ที่ใด เช่น ตำบล หมู่บ้าน บ้านเลขที่
3. ไม่เปิดเผยตัวตนและข้อมูลของญาติ หรือ หรือ ผู้ที่สามารถทำให้ทราบได้ว่าเด็กเป็นใครอย่างชัดเจน โดย ชื่อ ให้ใช้เป็นนามสมมุติ และ ที่อยู่ ให้ระบุให้กว้างๆ
4. พึงระมัดระวังเรื่องการใช้ภาษาที่รุนแรง ไม่อธิบายรายละเอียดแบบเจาะลึก ที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก ให้เกิดความอับอาย
5. นำเสนอเนื้อหา ข้อมูลให้ถูกต้อง ไม่เเต้ข่าว

ด้านรูปภาพ

6. หากเป็นข่าวด้านลบ ห้ามเผยแพร่ภาพของ เด็ก โดยตรง หรือภาพที่ทำให้เกิดความอับอาย ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น ต้องใช้ภาพตัวแทน ,ใช้มุมกล้อง หรือนำเสนอวิธีอื่น เช่น กราฟิกหรือ การ์ตูน เป็นต้น หากเป็นข่าวด้านบวก สามารถเปิดเผยข้อมูล และภาพเด็กได้
7. หากเป็นข่าวด้านลบ ปิดบังใบหน้า และข้อมูลของญาติ หรือ ผู้ที่สามารถทำให้ทราบได้ว่าเด็กเป็นใครอย่างชัดเจน

ด้านเสียง

8. เสียงสัมภาษณ์ของเด็ก พึงตัดแปลง ไม่ให้รู้ว่าเป็นเสียงของเด็กคนใด ห้ามนำเสนอเสียงสัมภาษณ์จริง

ด้านการได้มาของข่าว

9. หลีกเลี่ยงคำถามที่เกี่ยวกับความรู้สึกหรือกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็ก
10. ถามความสมัครใจของเด็ก ก่อนสัมภาษณ์ หากเด็กอยู่ในวัยที่ยังไม่สามารถตัดสินใจได้ ต้องถามความสมัครใจจากผู้ปกครอง

3.แนวความคิดเห็นจากกรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

จากการสำรวจระดับการยอมรับแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ หากจำแนกเป็นการยอมรับแต่ละด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการยอมรับแนวปฏิบัติจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกๆด้าน (ค่าเฉลี่ย = 4.55 เต็ม 5) ยกเว้นด้าน เสียง ที่มีระดับการยอมรับแนวทางจริยธรรมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.50 เต็ม 5) ซึ่ง เสียงสัมภาษณ์ของเด็ก ต้องดัดแปลง ไม่ให้รู้ว่าเป็นเสียงของเด็กคนใด ห้ามนำเสนอเสียงสัมภาษณ์จริง โดยส่วนหนึ่ง มีการให้ความเห็นว่า หากเป็นวิดีโอภาพเคลื่อนไหวการให้สัมภาษณ์ของเด็ก เมื่อมีการเบลอหน้าแล้ว ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องมาดัดแปลงเสียงอีก และหากมองโดยภาพรวมของแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์แล้วนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ยอมรับมาก/มีประโยชน์ ถึงร้อยละ 80

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาและสาเหตุในการนำเสนอข่าวเด็กในสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมืองปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักข่าวพลเมือง

1. ปัญหาด้านการละเมิดสิทธิเด็ก จากผลวิจัยพบว่า มีการละเมิดสิทธิเด็ก ทั้งรูปภาพและเนื้อหาข่าว โดยนักข่าวพลเมืองมักจะไม่มีการเซ็นเซอร์ และปกปิดตัวตนของเด็กผู้เสียหาย ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงปฏิบัติของทั้งนักข่าววิชาชีพและนักข่าวพลเมือง โดยแนวคิดเรื่องสิทธิเด็ก ขององค์การสหประชาชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555) ได้ระบุไว้ว่า เด็ก มีสิทธิในการได้รับการคุ้มครอง คือ การได้รับการคุ้มครองจากการทารุณในทุกรูปแบบ เช่น การเลือกปฏิบัติ การล่วงละเมิด การถูกกลั่นแกล้ง การถูกทอดทิ้ง การกระทำทารุณ หรือการใช้แรงงานเด็ก เป็นต้น ซึ่งการทำหน้าที่ของนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กนั้น มีอิสระในการทำข่าว มีอิสระในการถ่ายภาพ แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย ก่อนที่จะนำเสนอภาพเด็กหรือเนื้อหาข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กนั้น ควรคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา

เช่นเดียวกับทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม Mcquail (2010) ได้อธิบายว่า ในการยอมรับและการปฏิบัติตามพันธกรณี สื่อควรปกครองตนเองภายใต้กรอบของกฎหมายและความเป็นสถาบันหลัก รวมไปถึงสื่อต้องหลีกเลี่ยงอะไรก็ตามที่จะนำไปสู่อาชญากรรม ความรุนแรง ความไร้ระเบียบของสังคม หรือการรุกรานชนกลุ่มน้อย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาจารย์ ประทุมมา (2554) ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความเห็นว่า 1) สื่อต้องไม่ก้าวท้าวสิทธิ เสรีภาพ ของประชาชนมากเกินไป 2) สื่อควรเคารพสิทธิส่วนบุคคลให้มากกว่านี้ 3) ไม่ยุ่งเรื่องส่วนตัวของคนอื่น และ 4) ไม่ไปก้าวท้าวสิทธิส่วนบุคคลมากเกินไปจนความจำเป็น โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ควรปรับปรุงการละเมิดสิทธิ นอกจากนี้ จากผลการวิจัยของ Victoria Chioma Nwankwo (2011) เรื่อง บทบาทของสื่อในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน:การวิเคราะห์สารคดีของบีบีซีเรื่อง 'Chocolate: the real time' ได้ข้อสรุปว่า สื่อมีบทบาทในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ซึ่งบทบาทนี้มีความสำคัญมากแต่บรรดาสื่อมวลชนและผู้รับสารกลับไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก ดังนั้น สื่อเองจึงต้องเน้นย้ำและมีเทคนิคการนำเสนอที่ดึงดูดความสนใจจากผู้ชมรวมถึงให้ความสำคัญกับการรณรงค์โครงการสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น

2. ปัญหาด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล เป็นประเด็นสำคัญที่ผู้บริโภคนำมาถกเถียงกันเป็นอันดับต้นๆ และมักตั้งคำถามว่า เรื่องที่นักข่าวพลเมืองนำเสนอั้นจริงหรือไม่ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า ในบางครั้งอาจมีการเผลอเข้า หรือ ขอบใจความคิดเห็นลงไป ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วม และมักมีความเกินจริงกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลเป็นพื้นฐานของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าว ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม โดย Mcquail (2010) อธิบายว่า สื่อต้องมีมาตรฐานของวิชาชีพในเรื่องความเป็นข่าวสาร ความจริง ความถูกต้อง ความเป็นวัตถุวิสัย และความสมดุล สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรณี อมรวิพุธพนิช (2559) ผลการวิจัยพบว่า นักข่าวพลเมืองให้ความสำคัญกับแหล่งที่มาของข้อมูล และเรื่องของ การละเมิดลิขสิทธิ์ และในขณะเดียวกันก็ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่า นักข่าวพลเมืองทั้งหมดเห็นด้วยกับการ การสอดแทรกความคิดเห็น ในเนื้อหาข่าว

3. ปัญหาด้านความเป็นกลาง เมื่อพิจารณาการทำข่าวของนักข่าวพลเมือง ยังขาดปัญหาด้านความเป็นกลางของข้อมูล ซึ่งพบว่านักข่าวพลเมืองมีการนำเสนอไม่รอบด้าน เมื่อเปรียบเทียบการนำเสนอข่าวของนักข่าววิชาชีพ เนื่องจาก นักข่าวพลเมือง นำเสนอข่าวเพียงด้านเดียวเฉพาะสิ่งที่เห็นเพียงเท่านั้น ไม่ได้มีการสัมภาษณ์ หรือหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อมาสนับสนุนข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ดังกล่าว ผู้บริโภคก็จะรับแต่ข่าวที่นักข่าวพลเมืองได้นำเสนอออกไป และรับรู้เพียงข่าวที่ได้นำเสนอเพียงเท่านั้น สอดคล้องกับทฤษฎีบทฐาน ซึ่ง สุกัญญา รัตนเดชชัย (2549) อธิบายว่า ทฤษฎีนี้ ระบุถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน ในเรื่องต่างๆ เช่น สื่อมวลชนให้ข้อเท็จจริง และกรองข่าวที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอข้อมูลข่าวสารและค่านิยมทางสังคม ตลอดจน จัดหาข่าวในทุกๆด้าน โดยทฤษฎีนี้เกิดขึ้นเพื่อให้สื่อมีแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยมี หลัก 3 ประการ เพื่อให้การทำงานมีความเป็นกลางและเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนและสังคม โดยให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมและเลือกรับข่าวสาร สื่อต้องมีอิสรภาพ และเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร รวมไปถึง สื่อต้องตระหนักถึงประโยชน์ที่สังคมจะได้รับ

สอดคล้องกับผลการวิจัย ของ สุกุลศรี ศรีสารคาม (2557) ที่พบว่า หลักจริยธรรมที่ควรมีการทบทวนบทบาทในการปฏิบัติงานข่าวบนสื่อออนไลน์และสื่อสังคมได้แก่ ประเด็นเรื่องความถูกต้อง ความเป็นกลาง การรักษาสัมดุล ความโปร่งใส จุดยืนเรื่องการแสดงออกทางความคิด บทบาทในการคัดกรองข่าวสาร และการประสานสังคมไม่สร้างความขัดแย้ง ซึ่งผู้วิจัย เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า จริยธรรมพื้นฐานด้าน ความเป็นกลางและการได้รับข้อมูลข่าวสาร เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้บริโภค ทั้งนี้ นักข่าวพลเมือง อาจจะมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน นำเสนอในหลากหลายมุมมอง และให้ความรู้ในหลายๆด้าน มากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้บริโภคข่าว

สาเหตุของปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องสาเหตุของปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่เห็นได้ชัด คือ สาเหตุที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องจริยธรรมจรรยาบรรณสื่อ และการขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้นักข่าวพลเมืองเกิดปัญหาในการนำเสนอข่าว และพบว่านักข่าวพลเมืองส่วนใหญ่ ไม่ได้เรียนด้านนิเทศศาสตร์มาโดยตรง ซึ่งจากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า นักข่าวพลเมืองส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ถึงร้อยละ 60 และในจำนวนนั้น จบการศึกษาด้าน นิเทศศาสตร์/วารสาร

ศาสตร์/สื่อสารมวลชน เพียง ร้อยละ 11.11 เท่านั้น ประกอบกับพบว่าในจำนวนดังกล่าว ไม่เคยผ่านการอบรมจริยธรรมทางวารสารศาสตร์สูงถึง ร้อยละ 73.33 ทำให้ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการนำเสนอข่าวที่ถูกต้องและเหมาะสม เช่นเดียวกับ Mark Glaser (2006) (อ้างถึงใน เครือข่ายพลเมืองเน็ต, 2553, น.11) อธิบายว่า นักข่าวพลเมือง คือ คนธรรมดาที่ไม่เคยผ่านการอบรมเพื่อเป็นสื่อมืออาชีพ สามารถใช้เครื่องมือของเทคโนโลยีสมัยใหม่และการกระจายตัวไปทั่วโลกของอินเทอร์เน็ต ในการสร้าง ต่อยอด หรือ ตรวจสอบสื่อด้วยตนเอง หรือด้วยการร่วมมือกับคนอื่น อีกทั้ง ความต้องการของผู้รับสารและความครอบคลุมทางการตลาด ก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทำหน้าที่นำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ อนันต์โท และสันทัต ทองรินทร์ (2559) ซึ่งพบว่า สื่อมวลชนมีปัญหาด้านจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น แต่สื่อมวลชนเองก็มีความพยายามในการที่จะพัฒนาจริยธรรมของตนเองด้วยการไม่ปฏิบัติตามหรือการละเมิดจริยธรรมของสื่อมวลชน พบว่ามีสาเหตุมาจากความไม่มีเกณฑ์ด้านจริยธรรมที่ชัดเจน การขาดความใส่ใจด้านจริยธรรมอย่างจริงจังขององค์กรสื่อและผู้ปฏิบัติงาน การยึดแนวคิดในเรื่องการกำกับดูแลตนเอง การไม่มีกฎหมายและไม่มีสมาคมที่เข้ามาดูแล การดำเนินธุรกิจสื่อแบบทุนนิยม รวมถึงการถูกแทรกแซงทางธุรกิจจนอาจทำให้สื่อขาดจริยธรรมได้ ด้านสภาพการบังคับใช้จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน พบว่าเมื่อสมาชิกไม่ปฏิบัติตามจริยธรรม ส่วนใหญ่ไม่อาจควบคุมตนเองได้ เพราะมีความสัมพันธ์ส่วนตัวและเกรงใจกันเอง และสอดคล้องกับ Wolelaw Eshetu (2012) ได้ศึกษาเรื่อง Journalistic Ethics in the Newsroom: The Case of the Amhara Mass Media Agency โดยมองว่า จริยธรรมทางหนังสือพิมพ์ถือเป็นสิ่งสำคัญที่นักข่าวและนักหนังสือพิมพ์ ผู้สื่อข่าว จำเป็นต้องมี หากผู้สื่อข่าวไม่สามารถสร้างบทบาทนี้ได้ สังคมจะขาดความไว้วางใจและความซื่อสัตย์ โดยผู้วิจัย เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า หากสร้างแนวปฏิบัติที่เข้าใจตรงกัน และสร้างความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมือง จะสามารถลดปัญหาการนำเสนอข่าวที่ไม่สอดคล้องตามหลักจริยธรรมได้

2. แนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม

แนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม ยังคงให้ความสำคัญในประเด็นปัญหาด้านการละเมิดสิทธิ เนื่องจาก ประเด็นเรื่องเด็ก เป็นเรื่องที่ควรระมัดระวังเป็นอย่างมาก เพราะเด็ก ยังไม่สามารถคุ้มครองหรือปกป้องตนเองได้ ในบางกรณีจึงต้องมีการขออนุญาตจากผู้ปกครองก่อนด้วยซ้ำ โดยจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าเพจนักข่าวพลเมืองเคยถูกร้องเรียน ร้อยละ 86.67 และแหล่งที่ร้องเรียนเข้ามามากที่สุด คือ สมาชิกแฟนเพจ ซึ่งหากมองในเรื่องผลกระทบจากการนำเสนอข่าวเด็ก นอกจากปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ยังอาจลุกลามไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง และสังคม อีกด้วย แนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม จึงครอบคลุม ทั้ง 4 ด้าน คือ เนื้อหาข่าว รูปภาพ เสียง และการได้มาของข่าว ซึ่งหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่ได้สร้างเป็นแนวทางจริยธรรมยังคงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการรับผิดชอบต่อสังคม โดยสอดคล้องกับ ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ Mcquail (2010) ได้ระบุไว้ว่า นักวารสารศาสตร์และผู้ประกอบวิชาชีพสื่อควรจะรับผิดชอบต่อสังคม นายจ้าง และตลาด

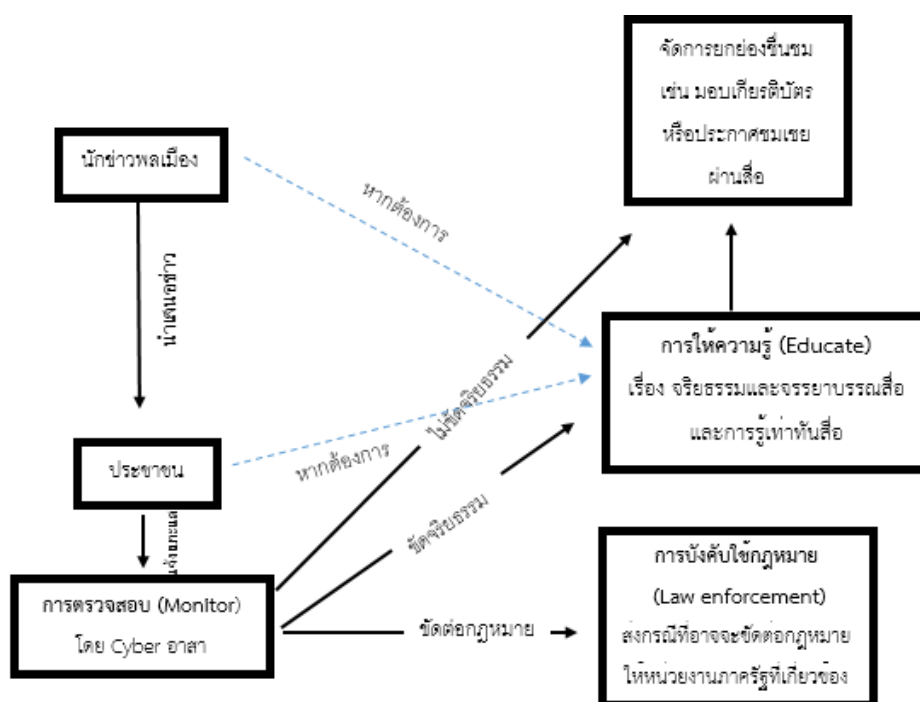
ทั้งนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ ผลการศึกษาเรื่อง การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กผ่านมวลชน โดยพบว่า ร้อยละ 36 ของข่าวซึ่งรวมถึงเนื้อหาและภาพข่าวในหนังสือพิมพ์ และร้อยละ 34 ของข่าวในโทรทัศน์ ละเมิดสิทธิเด็ก (ชาติรี ใต้ฟ้าพูล และ ประไพพิศ มุทิตาเจริญ , 2552 อ้างถึงใน มติชน ออนไลน์ , 2552) โดยจากผลวิจัยดังกล่าว ยังสามารถจำแนกประเภทของการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่ละเมิดสิทธิเด็ก ได้ 5 ประการ ได้แก่ 1) การพาดหัวข่าวที่ดูรุนแรง 2) การใช้ภาษาหรือข้อความที่เร้าอารมณ์ให้สะเทือนใจ 3) ใช้ภาษาที่ดูหมิ่นเหยียดหยามหรือไม่เหมาะสม 4) การเปิดเผยชื่อเด็กหรือผู้เกี่ยวข้องและ 5) การเปิดเผย ใบหน้าของเด็กหรือผู้เกี่ยวข้อง เช่นเดียวกับ งานวิจัยของ พรณี อมรวิพุธพนิช (2559) ซึ่งพบว่า จากการสำรวจ ตัวอย่างการใช้รูปภาพประกอบเนื้อหาในเว็บบล็อก พบการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างไม่เจตนา

3. แนวความคิดเห็นจากกรอบแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในสื่อสังคมออนไลน์

จากการสำรวจระดับการยอมรับแนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในการ นำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ยอมรับมาก/มีประโยชน์ ถึงร้อยละ 80 สอดคล้องกับทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดย McQuail (1987) (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2556) ระบุว่า พลเมืองทุกคนและชนกลุ่มน้อยทุกกลุ่ม มีสิทธิที่จะเข้าถึงสื่อมวลชน และมีสิทธิที่จะใช้ สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง กลุ่ม องค์กรและชุมชน ควรจะเป็นเจ้าของสื่อได้เอง และการเกิดขึ้น ของสื่อใหม่ด้านคอมพิวเตอร์ที่จะสร้างประเด็นเรื่องเสรีภาพและความเป็นส่วนตัวต่อไปในอนาคต การนำเสนอ ข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทใน กระบวนการรับ-ส่งข้อมูล ซึ่งปัจจุบันการนำเสนอข่าวก็ไม่ได้จำกัดแค่สื่อมวลชนเท่านั้น ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบ มีส่วนร่วม จึงไม่ได้จำกัดสิทธิเสรีภาพในการเข้าถึงและรับ-ส่งข้อมูล ดังนั้น นักข่าวพลเมืองจึงมีการยอมรับยอมรับ แนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อที่จะ นำไปเป็นแนวทางในการใช้สื่อต่อไป

โดยสอดคล้องกับ วัฒนา วัฒนพงศ์ และคณะ (2530) ซึ่งการวิจัยพบว่า สื่อมวลชนส่วนใหญ่ยอมรับใน ข้อตกลงหรือหลักจริยธรรมที่ได้กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในวิชาชีพสื่อมวลชน รวมถึงเป็น เกณฑ์ที่ใช้ตัดสินปัญหาต่างๆ เช่นเดียวกับ พรณี อมรวิพุธพนิช (2559) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกคน เห็นด้วยกับการจัดทำแนวปฏิบัติจริยธรรมสำหรับนักข่าวพลเมือง โดยเสนอให้เป็นคู่มือจริยธรรมที่นักข่าว พลเมืองหรือประชาชนทั่วไปที่ต้องการนำเสนอข่าวสารสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการปฏิบัติงานจริง จากทฤษฎีและจากผลการวิจัยข้างต้น สามารถเป็นที่ยืนยันได้ว่า สมควรที่จะกำหนดแนวจริยธรรมสำหรับ นักข่าวพลเมืองเพื่อนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่มีการยอมรับจากนักข่าวพลเมืองต่อ แนวทางจริยธรรมการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ก็ เพื่อแนวทางในทางปฏิบัติในการการนำเสนอข่าวอย่างเหมาะสมต่อไป

อย่างไรก็ตาม จากการวิจัยในครั้งนี้ ยังสามารถวิเคราะห์แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยพบว่า ต้องป้องกันโดยการให้การศึกษา และ ผู้บริโภคต้องช่วยกันตรวจสอบ ซึ่งสามารถอภิปรายผลเป็นแนวคิดกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งมีทั้งหมด 3 กระบวนการ คือ กระบวนการ “MEL” โดยย่อมาจากการตรวจสอบ (Monitor) , การให้ความรู้ (Educate) และ การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) และยังสามารถสร้างแผนภูมิรูปภาพของกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ MEL

แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จำเป็นต้องมีองค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลอย่างชัดเจน เช่น กสทช. หรือ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารการตรวจสอบ อาจจะมีกองทุน สำหรับดูแลเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะ มีหน่วยไซเบอร์อาสา ซึ่งอาจจะมาจากผู้สนใจหรือนักศึกษาที่กำลังเรียนด้านสารสนเทศและสื่อสารมวลชน เป็นผู้ตรวจสอบเบื้องต้น ในขั้นตอนของ การตรวจสอบ (Monitor) เพื่อสอดส่องหากรณีที่มีการนำเสนอข่าวหรือเรื่องราวที่ขัดจริยธรรม และติดต่อกฎหมาย หลังจากนั้นหากพบว่า การนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองขัดต่อจริยธรรม ต้องติดต่อ เรียนเชิญ ให้เข้ารับการอบรม ตามขั้นตอนต่อมาคือ การให้ความรู้ (Educate) โดยในขั้นตอนนี้ มีการเสนอว่าควรจัดโดยสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง มีการให้ความรู้ที่ถูกต้อง พร้อมทั้งชี้แจงจริยธรรมนักข่าวพลเมืองในการนำเสนอข่าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม ทั้งนี้ ต้องมีใบรับรองหรือประกาศนียบัตร มอบให้แก่แฟนเพจ เฟซบุ๊ก ที่เข้าร่วมรับการอบรม เพื่อเป็นการเสริมพลังบวก ชื่นชม และให้ความสำคัญ รวมทั้งเป็น

แบบอย่างให้เพื่อน ๆ ตระหนักถึงการนำเสนอข่าวที่เหมาะสม และยังสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้รับสารในการบริโภคข้อมูลข่าวสารจากเพจที่ได้ผ่านการอบรม และสร้างความน่าเชื่อถือต่อตัวแฟนเพจ เพชบุ๊ค นักข่าวพลเมืองอีกด้วย ทั้งนี้ เพจที่ไม่ได้ถูกตรวจสอบว่านำเสนอข่าวที่ไม่เหมาะสมหรือประชาชนที่สนใจ สามารถแจ้งความประสงค์เข้ารับการอบรมได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม หากมีการตรวจสอบว่านักข่าวพลเมือง ได้นำเสนอข่าวที่ขัดต่อกฎหมาย ก็จะเข้าสู่กระบวนการ การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เข้าสู่กระบวนการทางกฎหมาย โดยหน่วยงานภาครัฐต่อไป

ความแตกต่างระหว่าง กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ MEL กับ ระบบจัดการของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน นั่นคือ การให้ความรู้ (Educate) ซึ่งมองว่า เป็นกระบวนการเชิงบวก ที่ส่งผลดีและมีแนวโน้มที่สามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง โดยปัจจุบัน ภาครัฐยังขาดมาตรการดังกล่าวอยู่ เพราะเมื่อมีการแจ้งเบาะแสเข้ามายังกระทรวง ก็จะมีการพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริง เมื่อเห็นสมควรว่าผิด ก็ลงโทษและดำเนินการตามกฎหมายทันที โดยข้ามขั้นตอนการให้ความรู้ไป

กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ MEL สอดคล้องกับ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) เป็นการลงโทษเพื่อไม่ให้ผู้กระทำผิดกลับมากระทำผิดซ้ำอีก รวมทั้งพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ จึงต้องมีการให้การเรียนรู้ การอบรม การฝึกอาชีพ ให้เพียงพอที่เขาจะใช้ในการดำเนินชีวิตได้ รวมทั้งการพยายามช่วยให้ผู้กระทำผิดไม่รู้สึกลำบากจากการที่ได้รับการลงโทษไปแล้ว (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2559) สอดคล้องกับผลการวิจัยของมูลนิธิสื่อเพื่อการศึกษาของชุมชน (2557) โดยระบุว่า ควรมีกลไกโรงเรียนขั้นต้นที่บริหารโดยองค์กรสื่อเอง โดยในทุกกรณีต้องแสดงคำวินิจฉัยในสื่อของตนเองหรือช่องทางที่สามารถสืบค้นได้ด้วย และมีการทบทวนมาตรฐานที่ได้จากการประมวลคำวินิจฉัยทุกๆปี เช่นเดียวกับ ศิริวรรณ อนันต์โท และสันตติ ทองรินทร์ (2559) พบว่า สำหรับแนวทางการควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนนั้น ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนสนับสนุนการควบคุมกันเองโดยให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วม บางส่วนเห็นว่าควรมีการสร้างจริยธรรมหลักและมีจริยธรรมย่อยแยกตามสาขาวิชาชีพสื่อ เพราะธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน ส่วนมาตรการป้องกัน กำกับดูแล และส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ควรให้รัฐเป็นหน่วยงานหลักควบคุมไปก้องค์กรสื่อมวลชนและองค์กรธุรกิจสื่อ รวมทั้งสถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม และชุมชน ส่วนผู้บริโภคสื่อก็ควรมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ตรวจสอบและสะท้อนประเด็นจริยธรรมของสื่อด้วยเช่นเดียวกันโดยผู้วิจัยเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า การศึกษาและกลไกที่ชัดเจน จะสามารถช่วยให้นักข่าวพลเมือง และผู้รับสาร มีความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่มากยิ่งขึ้นและสามารถนำกลไกดังกล่าวมาต่อยอด และประยุกต์ใช้ในการกำกับดูแลได้ ทั้งนี้ผู้บริโภคหรือผู้รับสารก็เช่นเดียวกัน หากพบว่า การนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองไม่เหมาะสม ต้องรีบตักเตือนและแนะนำให้เร็วที่สุด ก่อนที่ข้อมูลข่าวสารจะถูกแพร่กระจายออกไปเป็นจำนวนมากและอาจสร้างปัญหาต่างๆ ขึ้นมาได้ภายหลัง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้

1) ภาครัฐ

- จากผลการวิจัย พบว่า สาเหตุหลักที่ทำให้เกิดปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องจริยธรรมจรรยาบรรณสื่อ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ควรมีการรณรงค์ จัดอบรมให้ความรู้ เสริมพลังบวก ให้แก่ นักข่าวพลเมือง นักข่าววิชาชีพ และผู้สนใจ รวมถึงสร้างความตระหนักให้ประชาชนให้เห็นความสำคัญและรู้เท่าทันสื่อเพื่อนำไปสู่การนำเสนอข่าวเด็กและข่าวประเภทอื่นทางสื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสม

- จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้เกิด กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาการนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ MEL ซึ่งหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง สามารถนำแผนภูมิกระบวนการดังกล่าว ประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมทั้งเป็นต้นแบบในการพัฒนาแบบจำลองอื่นๆ ต่อไป

2) นักข่าวพลเมือง

- จากผลการวิจัยพบว่า การขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องจริยธรรมจรรยาบรรณสื่อและการขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดปัญหาในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบกับ ยังไม่มีการสร้างแนวทางจริยธรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น นักข่าวพลเมืองสามารถนำแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ไปใช้เป็นแนวทางในการผลิตและนำเสนอข่าวเด็กและข่าวอื่นๆในสื่อสังคมออนไลน์ได้ รวมถึงแนวทางจริยธรรมดังกล่าว เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจว่าควรหรือไม่ควรนำเสนอข่าวนั้นๆ ก่อให้เกิดความตระหนัก และมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

- นักข่าวพลเมือง ควรมีความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการนำเสนอข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งได้แก่ ปัญหาด้านการละเมิดสิทธิเด็ก ปัญหาด้านความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล และปัญหาด้านความเป็นกลาง

3) นักข่าววิชาชีพ

- ควรมีการผลักดันจากสมาคมนักข่าวออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ของนักข่าวพลเมืองหรือต้องหาแนวทางการแก้ไขร่วมกันโดยสร้างมาตรการเพื่อควบคุมการนำเสนอข่าวให้เป็นไปตามจริยธรรมและจรรยาบรรณอันดีงามตามหลักวิชาชีพสื่อสารมวลชน

- นักข่าววิชาชีพ สามารถนำแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน และเป็นต้นแบบที่ดีในการทำหน้าที่สื่อมวลชน

4) ประชาชน

- ประชาชนทั่วไป ในฐานะผู้รับสาร และผู้ส่งสาร สามารถนำแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ไปประยุกต์ใช้ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ประเภทต่างๆ ได้เช่นเดียวกัน รวมถึงเป็นการเรียนรู้ในเรื่องของการรู้เท่าทันสื่อ อีกด้วย

- ประชาชนในฐานะ ผู้บริโภคข่าว มีบทบาทสำคัญ ในการช่วยพัฒนาและตรวจสอบการทำงานทั้งของนักข่าววิชาชีพและนักข่าวพลเมือง ดังนั้น หากพบการกระทำที่ไม่สอดคล้องตามแนวทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวเด็กของนักข่าวพลเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ควรจะแสดงบทบาทของตนเองในการเตือนและชี้แจงใน

กรณีที่น่าเสนอข่าวไม่ถูกต้อง รวมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขภายใต้ข้อแสดงความคิดเห็นของชาวนั้นๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนา และนำเสนอข่าวอย่างเหมาะสมต่อไป

ข้อเสนอแนะของงานวิจัยในครั้งต่อไป

1) การวิจัยครั้งนี้ควรเพิ่มการศึกษาเปรียบเทียบการทำหน้าที่นำเสนอข่าวระหว่างบทบาทหน้าที่ของนักข่าวพลเมือง และนักข่าววิชาชีพ เพื่อให้เกิดขอบเขตผลการวิจัยนำเสนอข่าวประเด็นเด็กได้อย่างครอบคลุม ซึ่งสามารถนำมาต่อยอดให้ข้อมูลได้ถูกระบุหน้าไปประมวลผลให้เกิดประโยชน์สาธารณะ

2) ควรมีการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายเด็กที่เกี่ยวข้องรวมไปถึงกฎหมาย และบทลงโทษด้านการละเมิดของสื่อมวลชนทั้งไทยและต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงมาตรการที่ชัดเจนของประเทศอื่นๆ และนำมาประยุกต์เป็นแนวทางในการกำกับดูแลต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ. (2556). **สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

เครือข่ายพลเมืองเน็ต. (2553). **คู่มือสื่อพลเมือง**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2559). **ทฤษฎีการลงโทษ**. ในแผนกิจกรรมการศึกษาชุดวิชา41716 กฎหมายอาญาและอาญาวิทยาชั้นสูง. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ สุโขทัยธรรมมาธิราช. สืบค้นจาก http://www.stou.ac.th/Schools/Slw/upload/41716_6.pdf สืบค้นเมื่อ 24 มกราคม 2561.

พรรณี อมรวิพุธพนิช. (2559). **มนทัศน์ จริยธรรมสื่อ ของนักข่าวพลเมือง ไทยแลนด์บล็อกอะวอร์ดส์**.

วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต, 10(2), 59-95

มติชนออนไลน์. (2552). **งานวิจัยมธ.แฉสื่อไทยเสนอข่าวไม่สนละเมิดสิทธิเด็ก ขอเพียงเรตติ้งกระฉูดหวังมีจริยธรรมมากขึ้น[ข่าว]**. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2560 สืบค้นจาก

http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1258633756&grpid=01&catid

มูลนิธิสื่อเพื่อการศึกษาของชุมชน. (2557). **สำรวจภูมิทัศน์และอนาคตของการจัดการสื่อในยุคหลอมรวมข้ามพรมแดน โครงการศึกษาแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมจรรยาบรรณและการกำกับกิจการสื่อใหม่ในยุคหลอมรวมเทคโนโลยี**. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2558 สืบค้นจาก

<https://broadcast.nbtc.go.th/data/academic/file/590600000004.pdf>

ระวีวรรณ ทรัพย์อินทร์. (2560). **ความคิดสร้างสรรค์กับการผลิตรายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพ**.

Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ, 10(3), 1039-1050

วัฒนา พัฒนพงศ์ และคณะ. (2530). **รายงานการวิจัยเรื่อง สื่อมวลชนกับบทบาทด้านจริยธรรม**.

กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- ศิริวรรณ อนันต์โท และสันหัต ทองรินทร์. (2559). **จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน**. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สกุลศรี ศรีสารคาม. (2557). **จริยธรรมการใช้สื่อออนไลน์และสื่อสังคมในกระบวนการสื่อข่าวของไทยในยุคดิจิทัล(รายงานผลการวิจัย)**. กรุงเทพฯ: สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ.
- สุกัญญา รัตนเดชาชัย, (2549). **การสื่อสารมวลชน แนวคิด ทฤษฎี และสถานการณ์ในประเทศไทย**. ภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, (2555). **สิทธิเด็กตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ**. สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2555, สืบค้นจาก http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1976
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). **สรุปผลที่สำคัญ สำนวนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2559**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- อัมพร ภาวสุทธิ. (2560). **จริยธรรมวิชาชีพกับพุทธจริยศาสตร์**. Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ, 10(3), 2288-2303
- อาจารย์ ประทุมมา. (2554). **ความคาดหวังของประชาชนในการปฏิรูปสื่อ**. การศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต. สืบค้นจาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/659/1/arjaree_prat.pdf
- อาทิตย สุริยะวงศ์. (2554). **สื่อใหม่อนุญาตให้คนธรรมดาสะสมต้นทุนทางสังคม ในสื่อออนไลน์ born to be democracy**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทีคิวพี จำกัด.

ภาษาต่างประเทศ

- Mcquill Dennis. (2010). **Mass Communication Theory**. London: Sage Publications Ltd.
- Peat, D. (2010). **'Cellphone Cameras Making Everyone into a Walking Newsroom'**, Toronto Sun, 1 February.
- Lev Manovich. (2001). **The Language of New Media**. Retrieved May 6, 2017 From <http://faculty.georgetown.edu/irvinem/theory/Manovich-LangNewMedia->
- Victoria Chioma Nwankwo. (2011). **THE ROLE OF THE MEDIA IN PROMOTING HUMAN RIGHTS:An analysis of the BBC documentary, 'Chocolate: the bitter truth'**. A dissertation submitted in partial fulfillment for the degree: MA Human Rights Practice, University of Gothenburg.Retrieved January 20, 2018 From <https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/3500/thesis.pdf?sequence=1>
- Wolelaw Eshetu. (2012). **Journalistic Ethics in the Newsroom: The Case of the Amhara Mass Media Agency**. Master's thesis, Addis Ababa University. Retrieved April 16, 2017 From <http://etd.aau.edu.et/bitstream/123456789/7486/1/Wolelaw%20Eshetu%20.pdf>